

Το Μακεδονικό Ζήτημα και η Σχισματική Εκκλησία των Σκοπίων ως Μόρφωμα του Αντικανονικού και Αντορθόδοξου Εθνοφυλετισμού

Το πρόβλημα της κυριότητας των εδαφών της Μακεδονίας στο ιστορικό πλαίσιο της ψυχωραγούσας Οθωμανικής αυτοκρατορίας -αυτό είναι το λεγόμενο Μακεδονικό Ζήτημα- ξεκίνησε στο β' μισό του 19^{ου} αιώνας ως διαφορά μεταξύ της Ελλάδος και της νεοσύστατης και άκρως εθνικιστικής βουλγαρικής ηγεμονίας. Το πρόβλημα τούτο περιεπλέχθη ακόμη περισσότερο το έτος 1878, όταν η Ρωσία επέβαλε στην υψηλή πύλη την Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου, σύμφωνα με την οποία οριοθετείτο για πρώτη φορά εκτεταμένο βουλγαρικό κράτος, που περιελάμβανε όλη την Μακεδονία, πλην των υποδιοικήσεων Θεσσαλονίκης, Πιερίας και Χαλκιδικής. Στην συνέχεια, βέβαια, με το Συνέδριο του Βερολίνου στα μέσα του 1878, ανετράπησαν τα μεγαλοβουλγαρικά σχέδια για τα εδάφη της Μακεδονίας.

Το λεγόμενο Μακεδονικό ζήτημα κυφόρησε τους εθνικούς και τους εκκλησιαστικούς-θρησκευτικούς ανταγωνισμούς μεταξύ Ελλήνων και Βουλγάρων, αλλά και μεταξύ πατριαρχικών και σχισματικών εξαρχικών, σε σημείο μάλιστα που ο όρος «Πατριαρχικός» ήταν ταυτόσημος με τον όρο «Έλληνα», ενώ ο όρος «Εξαρχικός» με τον όρο «Βούλγαρος». Ταύτα δε έγιναν εντονότερα μετά το 1878 και οδήγησαν στην έναρξη, ανάπτυξη και έξαρση του Μακεδονικού Αγώνος (1904-1908). Το δε τέλος της εθνοτικής διαπάλης στον ευρύτερο χώρο της μακεδονικής ελληνικής γης ήλθε με τους Βαλκανικούς πολέμους 1912-1913 και τις επώδυνες βουλγαρικές κατοχές της Ανατολικής, κυρίως, Μακεδονίας στους Α' και Β' παγκοσμίους πολέμους, ενώ και η Δυτική Θράκη κατά τα έτη 1913-1919 και 1941-1944 γνώρισε την οδυνηρή και βάνανυση βουλγαρική κατοχή.

Στην Ελλάδα, μετά τους βαλκανικούς πολέμους, περιήλθε σχεδόν όλη η ιστορική Μακεδονία του Φιλίππου και του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ενώ στην Σερβία, στην Βουλγαρία και στην Αλβανία επιδικάσθηκαν οι βορειότερες ακρώρειες της μείζονος πλέον Μακεδονίας, του ευρύτερου δηλαδή γεωγραφικού μακεδονικού χώρου, με βάση τις φυσικές αμυντικές ανάγκες των εκατέρωθεν μερών. Μετά το Β' παγκόσμιο πόλεμο, το κέντρο βάρους, ως προς την επεκτατική πολιτική των Σλάβων απέναντι στον ζωτικό ελληνικό γεωγραφικό χώρο της Μακεδονίας μετατοπίστηκε από την Σόφια στα Σκόπια. Τα δε Σκόπια που είναι η πρωτεύουσα πόλη της δήθεν αποκαλούμενης «Δημοκρατίας της Μακεδονίας», στο νότιο τμήμα της πάλαι ποτέ κραταιάς Γιουγκοσλαβίας, τι επιθυμούν; Επιθυμούν δύο πράγματα. Το ένα είναι το ελάχιστο, η αναγνώριση, δηλαδή, σλαβομακεδονικών, πρωτίστως, μειονοτήτων στην γειτονική τους Βουλγαρία. Πιστεύουν ότι ο πληθυσμός της Μακεδονίας του Πιρίν, στη νότια Βουλγαρία, είναι όχι βουλγαρικής αλλά σλαβομακεδονικής εθνικής συνειδήσεως.

Πολύ περισσότερο όμως το κατασκευασμένο κράτος των Σκοπίων επιθυμεί διακαώς την αναγνώριση σλαβομακεδονικής μειονότητας στην Ελλάδα, παρόλο που γνωρίζουν ότι σλαβικό στοιχείο δεν υπάρχει στην ελληνική Μακεδονία. Την περίοδο του μεσοπολέμου το σλαβικό στοιχείο με επίσημες συμφωνίες μεταξύ Ελλάδος και Βουλγαρίας μετανάστευσε στην Βουλγαρία. Εντούτοις, επιμένουν στην αλυτρωτική και επικίνδυνα επεκτατική τους πολιτική, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε απόλυτη αστάθεια την ιστορικά ευαίσθητη περιοχή της Βαλκανικής.

Το δεύτερο πράγμα που επιθυμούν οι Σκοπιανοί είναι η ενσωμάτωση στην Δημοκρατία τους όλου του γεωγραφικού χώρου της Μακεδονίας, όπως σαφώς γράφεται στο Σύνταγμά τους, στο οποίο και επίσημα προβάλλονται αλυτρωτικές-εθνικιστικές-επεκτατικές διεκδικήσεις σε βάρος της Ελλάδος. Αυτό, βεβαίως, ευελπιστούν ότι μπορεί να συμβεί, όταν εμφανιστούν οι κατάλληλες συνθήκες ανακατατάξεων στον μείζονα βαλκανικό χώρο. Οι νωπές ακόμη και σήμερα εξελίξεις στο λεγόμενο «Μακεδονικό» Ζήτημα, ύστερα από την διάλυση της Γιουγκοσλαβίας, έχουν την απαρχή τους στα τέλη της δεκαετίας του 1940 και, κυρίως, στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Συγκεκριμένα το έτος 1978 συγκαλείται στα Σκόπια το 11^ο συνέδριο της Ένωσης Κομμουνιστών της Γιουγκοσλαβίας, στο οποίο επισήμως επεκράτησαν οι αλυτρωτικές-εθνικιστικές και επεκτατικές θέσεις των Σκοπίων, που ήταν σύμφωνες και με την ύπουλη και μεγαλοϊδεατική πολιτική του στρατάρχη Τίτο.

Ευθύς μετά το συνέδριο εκείνο ακολούθησε έντονη ανοικτή πολεμική εναντίον της Βουλγαρίας και κυρίως της Ελλάδος, επειδή τάχα κατεπίεζαν τους εν τοις πράγμασι ανύπαρκτους σλαβομακεδόνες. Ειδικότερα μάλιστα στην Ελληνική Μακεδονία, παρόλο που δεν υπάρχει το αντικείμενο της εκ μέρους τους διεκδικήσεως και ανιστόρητης απαιτήσεως, όπως ίσως στη Βουλγαρία, εντούτοις οι αλυτρωτικές και επετατικές βλέψεις τους είναι περισσότερο ακραίες και απροκάλυπτες.

Οι ολιγάριθμοι δίγλωσσοι Έλληνες σε μερικούς οικισμούς-χωριά, κυρίως στις παραμεθόριες περιοχές, είναι φαινόμενο εύλογο. Εξάλλου, σε όλες τις παραμεθόριες περιοχές των ευρωπαϊκών κρατών υπάρχουν δίγλωσσοι πληθυσμοί για λόγους γεωφυσικούς και γεωπολιτικούς. Αλλά η διγλωσσία δεν είναι προϋπόθεση διεκδικήσεως μειονοτικών δικαιωμάτων. Διότι η εθνική συνείδηση κάθε πολίτη καθορίζει την εθνική ταυτότητα και όχι η διγλωσσία ή η πολυγλωσσία του. Γι' αυτό από μέρους των Γιουγκοσλάβων έναντι της Ελλάδος ως προς το λεγόμενο «Μακεδονικό» ζήτημα ακολουθείται συστηματικότερα η πολιτική-ιστορική τακτική της νοθεύσεως του ιστορικού ελληνικού παρελθόντος της Μακεδονίας. Προς τον σκοπό αυτό συστρατεύθηκαν οι πολιτιστικοί, οι κατ' όνομα και μόνον επιστημονικοί, αλλά και οι θρησκευτικο-εκκλησιαστικοί φορείς των Σκοπίων. Επί του προκειμένου θα δούμε τον ρόλο που διαδραματίζει μέχρι και σήμερα η σχισματική εκκλησία των Σκοπίων στην εξυπηρέτηση των αλυτρωτικών διεκδικήσεων κατασκευασμένου και νεοφανούς αυτού κρατιδίου.

Η δεκαετία 1940-1950 υπήρξε η περίοδος των μεγάλων και απηνών διωγμών για την Σερβική Εκκλησία, αλλά και της μεγάλης και σθεναράς αντιστάσεως αυτής σε όλα τα επίπεδα. Ενδεικτικό παράδειγμα, μεταξύ των ετών 1943 – 1946, ήταν οι ανεπιτυχείς προσπάθειες του αθεϊστικού καθεστώτος του Τίτο για την αντικανονική αναγνώριση από μέρους του Πατριαρχείου της Σερβίας μιας νέας, εθνοφυλετικής «Μακεδονικής» Εκκλησίας στο Νότο, με έδρα τα Σκόπια, για προφανείς εθνικιστικούς και ενθελληνικούς σκοπούς. Στις 4 Μαρτίου του 1945 συνήλθε στα Σκόπια η πρώτη αντικανονική κληρικολαϊκή συνέλευση με την συμμετοχή 300 κληρικών και λαϊκών και απεφάσισε να ιδρυθεί «η Αρχιεπισκοπική Αχρίδος ως Ανεξάρτητη – Μακεδονική Εκκλησία, η οποία δεν θα ήταν υποτεταγμένη σε οποιαδήποτε Τοπική ή Εθνική Εκκλησία». Τότε το Πατριαρχείο της Σερβίας απήντησε ότι η κληρικολαϊκή συνέλευση ήταν αντικανονική και έλαβε στις 22 Σεπτεμβρίου 1945 μια ιδιαίτερα τολμηρή απόφαση για τις τότε πολιτικές συνθήκες. Στην απόφαση εκείνη η κανονική Ιεραρχία του Πατριαρχείου της Σερβίας τόνιζε μεταξύ άλλων και τα εξής: 1) Ότι οι τρεις επαρχίες του νότου (Σκοπίων, Στρωμνίτσης και Μοναστηρίου) εδόθησαν στο σερβικό Πατριαρχείο το 1922 με πατριαρχικό και συνοδικό τόμο από το Οικουμενικό Πατριαρχείο και ως εκ τούτου ανήκουν στην Εκκλησία της Σερβίας, 2) Ότι δεν είναι δυνατόν να ανασυγκροτηθεί ανεξάρτητη

Εκκλησία στην Ομοσπονδιακή Γιουγκοσλαβία χωρίς την σύμφωνη γνώμη της Μητρός Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως, 3) Ότι η αυτοανακήρυξη κάποιας ανεξάρτητης δήθεν Μακεδονικής Εκκλησίας είναι πράξη αυταρχική και αντικανονική. Η αντίδραση μάλιστα των τότε πολιτικών και εκκλησιαστικών κύκλων των Σκοπίων υπήρξε αποκαλυπτική των εθνικιστικών τους διαθέσεων για την διάλυση του Πατριαρχείου της Σερβίας ως θεσμού και της αντικαταστάσεώς του με τη νέα «Ορθόδοξη Εκκλησία της Γιουγκοσλαβίας». Τελικώς, κάτι τέτοιο δεν έγινε.

Οι προσπάθειες σε πολιτικό πεδίο από το 1944 για την ίδρυση αυτοκεφάλου «Μακεδονικής Εκκλησίας» στα Σκόπια είχαν ως σκοπό να υποβοηθήσουν την υπόσταση του νεόκοπου δήθεν σλαβομακεδονικού έθνους. Εκκαλείτο τότε δηλαδή η νέα τοπική εκκλησία να εξυπηρετήσει πολιτικές-φυλετικές (εθνοφυλετικές) αξιώσεις και όχι εκκλησιαστικές ανάγκες. Ο στρατάρχης Τίτο ήθελε στα Σκόπια «Μακεδονική Εκκλησία» και την εννοούσε στο παρασκήνιο ως Αυτοκέφαλη Αρχιεπισκοπή ή ως Πατριαρχείο. Η Ιεραρχία της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Σερβίας ασχολήθηκε με το θέμα αυτό το 1958 και το 1959. Βάσει των ιερών κανόνων αυτό το πολιτικό αίτημα δεν ήταν δυνατόν να ικανοποιηθεί. Εκείνο μόνο που μπορούσε κατ' οικονομία να γίνει σε εκκλησιαστικό και κανονικό πλαίσιο, το οποίο και όντως έγινε κατά το 1959, ήταν να δοθεί ένα είδος αυτόνομου καθεστώτος στις τρεις μητροπόλεις της νοτίου Γιουγκοσλαβίας με την συγκατάθεση του Οικουμενικού Πατριαρχείου και βέβαια υπό την πλήρη κανονική δικαιοδοτική εποπτεία του Πατριαρχείου της Σερβίας.

Η λύση που εδόθη έγινε αρχικά δεκτή, αλλά με πολύ σκεπτικισμό από πολιτικής πλευράς. Το 1966 επανήλθε εκ νέου το πολιτικό αίτημα ιδρύσεως ανεξαρτήτου «Μακεδονικής Εκκλησίας». Τότε ο μητροπολίτης Σκοπίων Δοσίθεος ανακοίνωσε στις 18 Νοεμβρίου του 1966 στην Διαρκή Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Σερβίας, τα εξής αποκαλυπτικά: «Αποφασίσαμε να ζητήσουμε αυτοκέφαλο από την σερβική ορθόδοξη εκκλησία. Την απόφασή μας αυτή θέσαμε υπ' όψιν του εκτελεστικού συμβουλίου της Μακεδονίας (Σκοπίων)». Η άρνηση της σερβικής Ιεραρχίας ήταν απόλυτη και κατηγορηματική με την απόφαση 44 της 24ης Μαΐου του 1967. Το Πατριαρχείο της Σερβίας επέμενε σταθερά και ορθά μόνο σε ένα αυτόνομο καθεστώς υπό την άμεση και στενή εποπτεία του. Τότε, δυστυχώς, οι πολιτικοί και εκκλησιαστικοί φορείς στα Σκόπια προχώρησαν μόνοι τους στην αντικανονική, πραξικοπηματική και αντεκκλησιολογική αυτοανακήρυξη του αυτοκεφάλου της δήθεν «Μακεδονικής Εκκλησίας», η οποία αποτελεί το ακραίο μόρφωμα του ως αίρεση καταδικασθέντος από την Μεγάλη Σύνοδο του 1872 εθνοφυλετισμού.

Συγκεκριμένα, στις 17 Ιουλίου 1967 συγκλήθηκαν στην Αχρίδα, έδρα της «πάλαι ποτέ διαλαμψάσης» ιστορικής Αρχιεπισκοπής Αχρίδων, τα δύο σώματα, που ήταν η ψευδοσύνοδος των 4 αρχιερέων και η κληρικολαϊκή (αντικανονική) συνέλευση των 34 μελών, και τελικώς προχώρησαν στην ίδρυση της ψευδομακεδονικής, πραξικοπηματικής και αντικανονικής λεγομένης εκκλησίας των Σκοπίων. Η αντίδραση της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Σερβίας υπήρξε άμεση και αυστηρή. Στην έκτακτη συνεδρίασή της, τον Σεπτέμβριο του 1967, ασχολήθηκε με μόνο θέμα: «Το πρόβλημα της ανακηρύξεως του αυτοκεφάλου της Μακεδονικής Εκκλησίας». Η απόφαση της Σερβικής Εκκλησίας ήταν ξεκάθαρη και όριζε τελεσίδικα ότι: «Η «Μακεδονική Εκκλησία» των Σκοπίων με την αντικανονική και πολιτική αυτή ενέργειά της ανεκόπη αφ' εαυτής από την επικοινωνία και κοινωνία της με σύνολη την Ορθόδοξη Εκκλησία και κατέστη σχισματική θρησκευτική οργάνωση». Η θέση αυτή της Εκκλησίας της Σερβίας, κατά πάντα κανονική, έγινε και θέση του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως και των άλλων κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών.

Η απόφαση αυτή της σερβικής Εκκλησίας δεν ήταν αβάσιμη και ιστορικά ανεδαφική, επειδή ακριβώς από το 1922 το Οικουμενικό Πατριαρχείο της

Κωνσταντινουπόλεως είχε παραχωρήσει με πατριαρχικό και συνοδικό τόμο στο Πατριαρχείο της Σερβίας, τις μητροπόλεις Σκοπίων, Δεβρών και Βελισσού, Πελαγωνείας, Πρεσπών και Αχρίδων και Στρωμνίτσης, οι οποίες από το 1912/1913, μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους, είχαν περιέλθει στο Σερβικό Βασίλειο. Συνεπώς, ήταν απολύτως εύλογη και αναμενόμενη η αντίδραση της σερβικής Εκκλησίας, αφού ένα οργανικό τμήμα της δικαιοδοσίας της είχε αποκοπεί με αντεκκλησιολογικά, αντικανονικά και εθνοφυλετικά – αντορθόδοξα κριτήρια. Εξ' άλλου, η ανάμειξη και ενεργός συμμετοχή της πολιτείας για την εξαναγκαστική παραχώρηση του αυτοκεφάλου στην Εκκλησία των Σκοπίων είναι απολύτως αντικανονική και παράνομη, επειδή σύμφωνα με την κανονική τάξη και πράξη της Ορθοδόξου Εκκλησίας η οιαδήποτε κοσμική εξουσία δεν είναι η προϋπόθεση ή το κριτήριο για την παραχώρηση του αυτοκεφάλου, το οποίο παραχωρείται μόνον υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Ο δε ισχυρισμός της «ψευδομακεδονικής» Εκκλησίας των Σκοπίων ότι δήθεν ταυτίζεται με την ιστορική Αρχιεπισκοπή Αχρίδος, που εκκλησιαστικά ήταν επί 800 έτη απολύτως ανεξάρτητη, είναι παντελώς αβάσιμη και ιστορικά ανακριβής και ανεδαφική για δύο κυρίως λόγους. Πρώτον, επειδή η ιστορική Αρχιεπισκοπή Αχρίδος ποτέ δεν υπήρξε αυτοκέφαλη (ανεξάρτητη) Εκκλησία. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κωνσταντινουπόλεως δεν είχε παραχωρήσει ή αναγνωρίσει ποτέ την τιμή αυτή στην Αρχιεπισκοπή Αχρίδος, η οποία πάντοτε υπήγετο στην δικαιοδοσία της Μητρός Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως. Απλά και μόνο για ιστορικούς λόγους το Οικουμενικό Πατριαρχείο είχε παραχωρήσει στην τοπική Εκκλησία της Αχρίδος κάποια μορφή εκκλησιαστικής ημιαυτονομίας. Δεύτερον, επειδή καμία σύγκριση δεν χωρεί μεταξύ της ψευδομακεδονικής εκκλησίας των Σκοπίων και της Αρχιεπισκοπής Αχρίδος. Τούτο αποδεικνύεται και εκ του γεγονότος ότι η Αρχιεπισκοπή Αχρίδος είχε ποίμνιο μικτό, ήτοι ελληνικό, βουλγαρικό και σερβικό. Δεν είχε δηλαδή τον δήθεν «ψευδομακεδονικό» χαρακτήρα, όπως ανιστόρητα και αβάσιμα ισχυρίζονται οι Σκοπιανοί.

Εξάλλου, η Αρχιεπισκοπή Αχρίδος ουδέποτε ονομάζετο «Μακεδονική Εκκλησία». Αυτό διαπιστώνεται από τους επίσημους τίτλους και τις υπογραφές των Αρχιεπισκόπων Αχρίδος στα διάφορα εκκλησιαστικά έγγραφα. Αλλά και η επίσημη γλώσσα της Αρχιεπισκοπής Αχρίδος ήταν η ελληνική, αφού οι μητροπολίτες και οι επίσκοποι της Εκκλησίας αυτής ήταν οι περισσότεροι Έλληνες ή μετείχαν της ελληνικής παιδείας, αφού ήταν απόφοιτοι της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης. Δεν πρέπει επίσης να παραβλέπουμε το γεγονός ότι οι Αρχιεπίσκοποι Αχρίδος εκλέγονταν από την Ιερά Σύνοδο του Οικουμενικού Πατριαρχείου και απεστέλοντο στην Αχρίδα. Από το 1967 μέχρι και σήμερα, κάθε μήνα Μάϊο, αντιπροσωπεία από τους ψευδοεπισκόπους της ανύπαρκτης ψευδομακεδονικής εκκλησίας των Σκοπίων επισκέπτεται το Βατικανό. Τι επιζητεί «η σχισματική θρησκευτική οργάνωση» των Σκοπίων από το Βατικανό; Ζητεί αναγνώριση πνευματική και εκκλησιαστική. Τι ζητεί το Βατικανό με τη σειρά του; Την επέκταση της πνευματικής – εκκλησιαστικής επιρροής του Πάπα στη Νότια Γιουγκοσλαβία μέσω μιας νέας μορφής Ουνίας.

Στις 15 Μαρτίου του 1992, όταν ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος ο Α΄ συγκάλεσε σε «Ιερά Σύναξη» στο Φανάρι της Κωνσταντινουπόλεως όλους τους Ορθοδόξους Αρχιεπισκόπους και Πατριάρχες, μετέβη από μόνη της στο Φανάρι και εκκλησιαστική αντιπροσωπεία από τα Σκόπια. Ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος δέχθηκε την αντιπροσωπεία με την παρουσία όμως του Πατριάρχου των Σέρβων κ. Παύλου για να υπογραμμίσει και τονίσει ότι η Ορθοδοξία στο σύνολό της αναγνωρίζει μόνο το κανονικό Πατριαρχείο της Σερβίας και καμία σκοπιανή εκκλησία. Η αντιπροσωπεία εκείνη ζήτησε από το Οικουμενικό Πατριαρχείο εκκλησιαστική αναγνώριση. Ο Πατριάρχης όμως επρότεινε να επανέλθουν στην

αγκαλιά της μητρός Εκκλησίας τους, που ήταν και παραμένει το Πατριαρχείο της Σερβίας. Μέχρι και σήμερα, κατά καιρούς, γίνονται συζητήσεις για την επίλυση του όλου ζητήματος. Τα αποτελέσματα είναι αρνητικά, επειδή οι ψευδομακεδόνες Σκοπιανοί ζητούν ανεξάρτητη (αυτοκέφαλη) εκκλησία με την ονομασία «Μακεδονική». Αυτό όμως δεν το δέχεται ούτε το Πατριαρχείο της Σερβίας ούτε καμία άλλη Ορθόδοξη Εκκλησία. Προ ολίγων ετών η ψευδομακεδονική και σχισματική εκκλησία των Σκοπίων επεδίωξε να υπαχθεί ακόμη και στην παπική εκκλησία ως τοπική ουνιτική (παπική) εκκλησία.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η αντικανονική και πραξικοπηματική αυτοανακήρυξη του «αυτοκεφάλου» των Σκοπίων έγινε για να εξυπηρετήσει πολιτικές σκοπιμότητες. Εκλήθη δηλαδή να συμβάλει στην προώθηση του λεγομένου «μακεδονικού ζητήματος» σε βάρος της ελληνικής Μακεδονίας από μέρους του τότε Γιουγκοσλαβικού καθεστώτος του Τίτο, που ως επεκτατική πολιτική συνεχίζεται μέχρι και σήμερα από το νεοπαγές κρατίδιο των Σκοπίων. Γι' αυτό, η ανύπαρκτη και σχισματική «ψευδομακεδονική» εκκλησία των Σκοπίων χαρακτηρίζεται εύστοχα ως «σχισματική θρησκευτική οργάνωση» και είναι πράγματι πειθήνιο όργανο της πολιτικής των Σκοπίων, αφού αποτελεί ένα «εκκλησιαστικό τερατούργημα» και εθνοφυλετικό αντιεκκλησιολογικό μόρφωμα του ακραίου πολιτικού εθνικισμού.